

भोलिदेखि जनगणना सुरु हुँदै

प्रेस विज्ञप्ती

केन्द्रीय तथ्यांक विभाग

२०७८/७/२४

सम्पूर्ण पत्रकार साथीहरू,

प्रत्येक १० वर्षमा एक पटक सञ्चालन हुने राष्ट्रिय जनगणनाको बाह्रौं शृंखलाको मुख्य गणना कार्य भोलि कात्तिक २५ बाट सुरु हुँदैछ। यो गणना कार्य कात्तिक २५ देखि मंसिर ९ सम्म जम्मा १५ दिनको अवधिमा सम्पन्न हुनेछ। यस अवधिमा जनगणनाको पहिलो चरण अर्थात घर तथा घर परिवार सूचीकरण कार्यमा सूचीकृत भएका तथा कुनै कारणले त्यस समयमा छुटेका समेत गरी सबै परिवारमा गणकहरू पुगेर सबै व्यक्तिको विस्तृत विवरण संकलन गर्नेछ।

जनगणना सञ्चालन गर्न देशभर ७ प्रदेश जनगणना कार्यालयसहित ८७ जिल्ला जनगणना कार्यालय र त्यसअन्तर्गत ३४९ स्थानीय जनगणना कार्यालय स्थापना भएका छन्। विशेष गरी ठूला र धेरै जनसंख्या भएका जिल्लाहरूमा एकभन्दा बढी जनगणना कार्यालयहरू स्थापना भएका छन्। उदाहरणका लागि, काठमाडौं जिल्लामा ५ जनगणना कार्यालय र मोरङ, झापा, सुनसरी, ललितपुर, रुपन्देही र कैलालीमा २/२ जिल्ला जनगणना कार्यालय रहेका छन्।

जनगणना सफल बनाउन केन्द्र देखि वडा तहसम्म विभिन्न जनगणना समन्वय तथा सहजीकरण समिति गठन गरिएको छ। जस्तै केन्द्र स्तरमा राष्ट्रिय योजना आयोगका उपाध्यक्षको संयोजकत्वमा जनगणना निर्देशक समिति; प्रदेश स्तरमा प्रमुख सचिवको अध्यक्षतामा प्रदेश जनगणना समन्वय समिति; जिल्ला स्तरमा प्रमुख जिल्ला अधिकारीद्वारा समन्वय गरिएको जिल्ला जनगणना समन्वय समिति; पालिका स्तरमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सम्बन्धित स्थानीय तहको अध्यक्षतामा स्थानीय जनगणना समन्वय समिति; र वडा स्तरमा वडा अध्यक्षको संयोजकत्वमा वडास्तरीय जनगणना सहजीकरण समिति गठन गरिएको छ।

मुलुक भित्र रहेका सबै घर, परिवार तथा व्यक्तिहरूको तोकिएको समयसीमा भित्र गणना गर्नका लागि करिब ४०,००० गणक तथा ८,५०० सुपरिवेक्षकहरू परिचालन हुनेछन्। १२ कक्षा उत्तीर्ण गरेका युवाहरूलाई गणनाकर्ताका रूपमा परिचालन गरिएको छ र स्नातक तह उत्तीर्ण गरेका सुपरिवेक्षकहरूलाई गणनाकर्ताहरूको काममा सहयोग र सुपरिवेक्षण गर्न परिचालन गरिएको छ। साथै, जनगणनाको तथ्याङ्कको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न केन्द्रदेखि स्थानीय तहसम्म थप कर्मचारी परिचालन गरिएको छ।

एकजना गणकलाई एउटा परिवारको प्रश्नावली भर्नाका लागि औषतमा २० मिनेटको समय लाग्ने हाम्रो अनुमान छ। जनगणना जस्ता ठूला कामका लागि यो लामो प्रश्नावली भएतापनि यसले तल्लो प्रशासनिक तह(वडा)सम्मको तथ्याङ्कको माग पूरा गर्ने अपेक्षा गरिएको छ। यस अवधिमा सुपरिवेक्षकहरूले देशभरका ६७४३ वडाबाट आधारभूत आर्थिक, सामाजिक, सेवा, सुविधा, पूर्वधार र विपद् अवस्थाको जानकारी सङ्कलन गरी सामुदायिक प्रश्नावली भर्नेछन्।

यस जनगणनामा काठमाण्डौ महानगरपालिका समेत गरी काठमाण्डौ जिल्लाका ६ वटा नगरपालिकाहरूमा डिजिटल पद्धतिमा आधारित क्यापि(CAPI) विधि प्रयोग गरी ट्याबलेटबाट विवरण सङ्कलन गरिदैछ र देशभरका अन्य स्थानहरूमा कागजी प्रश्नावली प्रयोग गरिदैछ। यसका अतिरिक्त पहिलो पटक बिदेशस्थित नेपाली कुटनीतिक नियोगहरू (राजदुतावास, महावाणिज्यदुतावास र स्थायी नियोग)हरूमा इ-सेन्सस(e-census) विधि अपनाई वेबसाइट एप्लिकेसनबाट नेपाली कर्मचारी तथा आश्रित व्यक्तिहरूको विवरण सङ्कलन गरिदैछ। यी सबै प्रकारको गणनाका लागि आवश्यक सम्पूर्ण तयारी पूरा भइसकेको र भोलि बिहानैदेखि देशभरका घर-घरमा गणकहरू पुग्नेछन्।

जनगणना सफल पार्न सरकारको एकल प्रयासले मात्र सम्भव हुदैन। आम नागरिकको अपनत्व र सहभागिता जरूरी छ। यसै कुरालाई मध्यनजर गर्दै यस पटकको जनगणनाको मूल नारा: "मेरो गणना, मेरो सहभागिता" चयन गरिएको छ। जनगणनामा संकलन हुने सम्पूर्ण व्यक्तिगत विवरणहरू कानून बमोजिम (तथ्यांक ऐन २०१५) गोप्य राखिने छ र केवल सामुहिकरूपमा मात्र प्रकाशन गरिने छ। साथै जनगणनामा सहभागीहुनु कानून बमोजिम अनिवार्य पनि गरिएको छ। त्यसैले जनगणनामा स्वयं सहभागी हुन र अरुलाई पनि सहभागी गराउन सहयोग गरिदिनुहुन केन्द्रीय तथ्यांक विभाग सबै दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूमा हार्दिक अनुरोध गर्दछ। जनगणनासम्बन्धी केही थप जानकारीको लागि हाम्रो पैसा नलाग्ने फोन नम्बर ११७८ तथा वेब पेज www.censusnepal.cbs.gov.np मा सम्पर्क गर्नु हुन पनि सबैमा अनुरोध गर्दछौं।

जनगणनामा आम नागरिकलाई सचेत गराउन सञ्चार माध्यमको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। तपाईंहरू मार्फत प्रवाह भएका सन्देशले शहर बजार, गाउँबस्ती सबैतिर जनगणनाको लागि सकारात्मक वातावरण सृजना हुने भएकोले जनगणना अवधिमा तपाईंहरूले यस विषयलाई प्राथमिकतामा राखिदिनुहुनेछ भन्ने हाम्रो अपेक्षा छ। तपाईंहरूको रचनात्मक सुझावको हामी सधैं स्वागत गर्नेछौं।

धन्यवाद, नमस्कार।

नेबिन लाल श्रेष्ठ

महानिर्देशक